

UDZIAŁ POLSKIEJ POLICJI W ŚCIGANIU SPRAWCÓW WYKROCZEŃ

THE PARTICIPATION OF POLISH POLICE IN THE PROSECUTION OF OFFENDERS

Abstract: The material concerns the action of the Police in prosecuting offenders. Based on the analysis of the provisions of the Police Act, the Code of Offenses, the Code of Conduct in Offenses and the orders of the Chief Police Commander, it presents the specific aspects of mandate proceedings and conducting explanatory action. Reference was made to the bases of the Police of coercive measures such as detention, confiscation of objects and imposing the penalties and various aspects of the legal rights of the public prosecutor were presented.

Keywords: Police, offenders, Polish Law System

Wprowadzenie

Wykroczeniem jest czyn zawiniony, wykazujący się społeczną szkodliwością i wypełniający znamiona zachowania zabronionego przez obowiązującą ustawę pod groźbą kary aresztu, ograniczenia wolności, grzywny do 5000 zł lub nagany¹. Obowiązujące w Polsce prawo wykroczeń jest gałęzią szeroko pojętego prawa karnego, którego podstawową funkcją jest ochrona stosunków społecznych przed naruszeniami porządku prawnego, które co prawda nie zawierają aż takiej szkodliwości jak przestępstwa, ale ze względu na swoją częstotliwość, stanowią istotne zagrożenie dla ładu i porządku prawnego. Wskazana rola ochronna związana jest z drugą istotną funkcją prewencyjno-wychowawczą, która przejawia się w oddziaływaniu na ludzi, wykazujących

¹ Definicja wprowadzona z treści art. 1 § 1 i 2 oraz art. 47 § 1 ustawy Kodeks Wykroczeń.

brak poszanowania dla zasad porządku prawnego². Ponadto, prawo wykroczeń pełni funkcję gwarancyjną, która wynika z oparcia odpowiedzialności za wykroczenie na gwarancyjnych zasadach prawa karnego: ustawowej określoności czynu zabronionego i kary, zakazu wstecznego działania prawa i uzależnienia odpowiedzialności od winy indywidualnej.

Policja jest umundurowaną i uzbrojoną formacją służącą społeczeństwu, przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Ustawa o Policji³ już w pierwszym rozdziale wskazuje na podstawowe jej zadania, do których należą m.in.: ochrona bezpieczeństwa i porządku prawnego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania, inicjowanie i organizowanie działań, mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń (oraz przeciwdziałanie zjawiskom kryminogennym), wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców⁴.

Przywoływana ustawa wskazuje, że realizację wszystkich ustawowych zadań Policji zapewniają trzy rodzaje służb: kryminalna, śledcza, prewencyjna oraz struktury, wspomagające ich działalność w zakresie organizacyjnym, logistycznym i technicznym. W skład formacji wchodzi także policja sądowa oraz Wyższa Szkoła Policji, ośrodki szkolenia i szkoły policyjne, wyodrębnione oddziały prewencji i pododdziały antyterrorystyczne oraz instytuty badawcze⁵.

Służba kryminalna opiera się na działaniach operacyjno-rozpoznawczych o charakterze niejawnym, ułatwiając tym samym i upraszczając proces wykrywania czynów zabronionych na wczesnym etapie ich realizacji i dostarczając dowodów przeciwko ich sprawcom w taki sposób, aby spełnione zostały cele postępowania karnego⁶. Służba śledcza realizuje czynności o charakterze jawnym, tzn. prowadzi postępowania przygotowawcze w postaci dochodzeń i śledztw w oparciu o przepisy ustawy kodeks postępowania karnego, a także w ramach prowadzonych czynności wykonuje polecenia

² A. Marek, *Prawo wykroczeń (materialne i procesowe)*, Warszawa 2006, s. 4.

³ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, Dz.U.1990, nr 30, poz.179, z późn .zm.

⁴ Tamże, art. 1.

⁵ Tamże, art. 4.

⁶ S. Pikulski, *Działania operacyjne Policji*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1996, nr 2, s. 53.

sądu i prokuratury. Służba prewencyjna realizuje zadania związane z tworzeniem warunków do przeciwdziałania przestępczości, wykroczeniom i zjawiskom patologii społecznej. W jej strukturze wyróżnia się wydziały wywiadowczo-patrołowe, wydziały ruchu drogowego, a także wydziały prewencji złożone z rewirów dzielnicowych oraz komórek do spraw wykroczeń. Służba wspomagająca opiera się natomiast na wsparciu działalności Policji w zakresie organizacyjnym, logistycznym i technicznym.

Zadania i organizacja służby komórek patrołowo-interwencyjnych uregulowane zostały w Zarządzeniu nr 768 Komendanta Głównego Policji⁷. Podstawowym zadaniem funkcjonariuszy służby patrołowo-interwencyjnej (w tym również wywiadowczo-patrołowej) jest przeciwdziałanie popełnianiu przestępstw i wykroczeń, a w szczególności zapobieganie sytuacjom stwarzającym zagrożenie dla bezpieczeństwa osób i mienia, bądź naruszającym porządek publiczny oraz niezwłoczna reakcja na popełnione przestępstwo lub wykroczenie, zmierzająca do ujęcia jego sprawcy.

Specyfika działania wydziałów ruchu drogowego określona została w Zarządzeniu nr 609 Komendanta Głównego Policji⁸. Najważniejszymi zadaniami funkcjonariuszy tej komórki organizacyjnej są: reagowanie na przestępstwa i wykroczenia, wykonywanie wstępnych czynności i udzielanie niezbędnej pomocy na miejscu zdarzenia drogowego, a także prowadzenie kontroli drogowych.

Do najważniejszych zadań funkcjonariuszy rewirów dzielnicowych wymienionych w Zarządzeniu nr 528 Komendanta Głównego Policji⁹ należą: prowadzenie rozpoznania osobowego i terenowego zjawisk oraz zdarzeń mogących zakłócać porządek i bezpieczeństwo publiczne, realizację zadań w zakresie ścigania sprawców przestępstw i wykroczeń, a także prowadzenie działań z zakresu profilaktyki społecznej. Poza tym dzielni-

⁷ Zarządzenie nr 768 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 sierpnia 2007r. w sprawie form i metod wykonywania zadań przez policjantów pełniących służbę patrołową oraz koordynacji działań o charakterze prewencyjnym, Dz. Urz. KGP nr 15, poz. 119 z późn. zm.

⁸ Zarządzenie nr 609 Komendanta Głównego Policji z dnia 25 czerwca 2007 r. w sprawie sposobu pełnienia służby na drogach przez policjantów, Dz. Urz. KGP nr 13 poz. 100 z późn. zm.

⁹ Zarządzenie nr 528 Komendanta Głównego Policji z dnia 6 czerwca 2007 r. w sprawie form i metod wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika rewiru dzielnicowych, Dz. Urz. KGP nr 12 poz. 95 z późn. zm.

cowi kontrolują przestrzeganie prawa powszechnie obowiązującego i przepisów prawa miejscowego oraz gromadzą niezbędne informacje dotyczące podległych im rejonów służbowych.

W praktyce policjanci wydziałów patroloво-interwencyjnych pełnią służbę w dyspozycji stanowisk kierowania zintegrowanych z numerem alarmowym 112 i poza nadzorem prewencyjnym podległych rejonów, zobowiązani są do podejmowania interwencji po otrzymaniu zgłoszenia. Dzielnicowi z kolei są „ambasadorami” Policji, posiadają w zakresie swoich obowiązków reagowanie na wszelkie działania niezgodne z prawem, jednak zasadniczo ich rola sprowadza się do utrzymywania kontaktu ze społeczeństwem lokalnym oraz prowadzenia rozpoznania pod względem terenowym, osobowym, zjawisk i zdarzeń mających wpływ na stan bezpieczeństwa i porządku publicznego w podległych rejonach służbowych.

Procesową stroną działań Policji w przedmiocie czynów wykroczeniowych zajmują się podlegające pod wydziały prewencji zespoły i referaty do spraw wykroczeń. Szczegółowa procedura realizacji zadań funkcjonariuszy tych komórek zawarta została w Zarządzeniu nr 323 Komendanta Głównego Policji.¹⁰ Zakres obowiązków i zadań policjantów prowadzących czynności wyjaśniające jest szeroki i obejmuje przede wszystkim zbieranie danych do sporządzenia wniosku o ukaranie, występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego w imieniu danej jednostki, oraz rozstrzyganie sporów kompetencyjnych między jednostkami i zażaleń na odstąpienie od skierowania wniosku o ukaranie do sądu. Funkcjonariusze komórek do spraw wykroczeń zobowiązani są także do wykonywania czynności w przedmiocie zatrzymanych dokumentów w związku z popełnianymi wykroczeniami – przekazywania dowodów rejestracyjnych, praw jazdy i pozwoleń czasowych do organów wystawiających i informowania Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego o braku zawarcia umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej. Ponadto realizują czynności wobec cudzoziemców przebywających nielegalnie na terenie Polski, prowadzą informatyczny Elektroniczny Rejestr Spraw o Wykroczenia oraz edytują informacje w Krajowym Systemie Informacji Policyjnej. Do zadań policjantów

¹⁰ Zarządzenie nr 323 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2008 r. w sprawie metodyki wykonywania przez Policję czynności administracyjno-porządkowych w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców, Dz. Urz. KGP nr 9, poz. 48, z późn. zm.

komórek do spraw wykroczeń należy również udział w dyżurach w grupie dochodzeniowo-śledczej przy oficerze dyżurnym jednostki i rozpatrywanie zażaleń w sprawach o wykroczenia.

Postępowania w sprawach o wykroczenia

Uprawnienia Policji w zakresie ścigania i wykrywania sprawców wykroczeń regulują przepisy ustawy o Policji, kodeksu wykroczeń, kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, kodeksu postępowania karnego oraz zarządzeń Komendanta Głównego. W sprawach o wykroczenia Policja pełni funkcje organu mandatowego, organu podejmującego samodzielnie czynności wyjaśniające i będącego podstawowym oskarżycielem publicznym¹¹.

Postępowanie mandatowe, nazywane również zastępczym, stanowi szczególny rodzaj pozasądowego postępowania w sprawach o wykroczenia, cechującego się szybkością i ekonomią. Umożliwia rozstrzygnięcie sprawy na miejscu popełnienia wykroczenia, bądź po przeprowadzeniu czynności wyjaśniających w niezbędnym zakresie przez organ mandatowy w zastępstwie organu orzekającego. Zasadniczo odciąża więc sądy od rozpoznawania dużej ilości spraw o naruszenia mniejszej wagi, ale jest też wygodne dla samego sprawcy, który ma możliwość szybkiego uregulowania swojego konfliktu z prawem. Istotną funkcją tego postępowania jest zatem również jego rola prewencyjno-wychowawcza¹². Warto zaznaczyć, że postępowanie mandatowe jest przede wszystkim postępowaniem warunkowym, ponieważ rozstrzygnięcie sprawy na jego zasadach nastąpić może tylko i wyłącznie za zgodą sprawcy¹³.

Policja posiada najszersze uprawnienia do stosowania postępowania mandatowego – jest uprawniona do nakładania grzywien za wszystkie wykroczenia, których ściganie należy do zakresu jej działania, podczas gdy pozostałe organy mogą nakładać grzywny, kiedy przepis szczególny tak stanowi. Na mocy art. 98 kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia wyróżnia się trzy rodzaje mandatów karnych: gotówkowy, kredytowany i zaoczny¹⁴.

¹¹ T. Grzegorzcyk, *Rola Policji w nowym postępowaniu w sprawach o wykroczenia*, „Przegląd Policyjny” 2002, nr 2, s. 5.

¹² A. Gubiński, *Prawo ...*, dz. cyt., s. 422.

¹³ I. Nowicka (red.), *Reakcja Policji na popełnione wykroczenia*, Szczytno 2008, s. 2.

¹⁴ Kodeks postępowania ..., art. 98 § 1 - 5.

Ściąganie grzywien nałożonych w postępowaniu mandatowym odbywa się w trybie przepisów ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji¹⁵. Co do zasady, grzywna stanowi dochód budżetu państwa, natomiast w przypadku nałożenia jej przez funkcjonariuszy organu podległego jednostkom samorządu terytorialnego jak np. straż miejska – jest dochodem danej jednostki samorządu. Organem egzekucyjnym jest naczelnik właściwego dla miejsca zamieszkania zobowiązanego urzędu skarbowego, a w przypadku organów samorządu terytorialnego nadzór nad egzekucją sprawuje samorządowe kolegium odwoławcze.

W przypadku ujawnienia wykroczenia Policja samodzielnie prowadzi czynności wyjaśniające, podejmując je z własnej inicjatywy, ale również na polecenie sądu, prokuratora oraz na żądanie innych uprawnionych organów¹⁶.

Czynności wyjaśniające mają charakter obowiązkowy – obligatoryjny, co oznacza, że Policja ma bezwzględny obowiązek ich podjęcia, w miarę możliwości, już na miejscu popełnienia czy ujawnienia wykroczenia. Odformalizowanie czynności wyjaśniających odnosi się natomiast do ich podobieństwa do postępowania przygotowawczego. Realizują bowiem cele zbliżone do tegoż postępowania, przy czym spełniają węższe zadania i nie mogą być uznane za żadną z form postępowania przygotowawczego – stanowią jedynie substytut dochodzenia.

Podstawa prawna prowadzenia czynności wyjaśniających wynika z treści art. 54 – 56a, art. 5 § 4 i art. 97 § 1 kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.¹⁷ Podstawę faktyczną tworzy natomiast uzasadnione przypuszczenie popełnienia czynu zabronionego określonego w ustawie jako wykroczenie. Istotnym jest, że czynności wyjaśniające prowadzone są przez Policję przed wszczęciem postępowania, które to następuje z chwilą wydania zarządzenia przez prezesa sądu o wszczęciu postępowania. Nadzór nad czynnościami wyjaśniającymi sprawuje organ nadrzędny nad organem prowadzącym.

¹⁵ Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, Dz.U. 1966 nr 24 poz.151 z późn. zm.

¹⁶ Kodeks postępowania..., art. 54 § 1.

¹⁷ Tamże, art. 54-56, art. 5 § 4, art. 97 § 1.

Celem czynności wyjaśniających jest uzyskanie podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie – odmiennie niż w postępowaniu przygotowawczym – wszechstronne wyjaśnienie okoliczności sprawy. Służą one zatem oskarżycielowi publicznemu do podjęcia decyzji, czy występować z wnioskiem o ukaranie do sądu, czy też zakończyć je wnioskiem o odstąpienie.

W ramach prowadzonych czynności wyjaśniających Policja wykonuje szereg działań o charakterze administracyjnym i procesowym, takich jak legitymowanie pokrzywdzonych, świadków i osób, co do których istnieje uzasadniana podstawa do sporządzenia przeciwko nim wniosku o ukaranie do sądu, czy ustalanie stanu trzeźwości osób, wobec których istnieje uzasadniana podstawa do sporządzenia przeciwko nim wniosku o ukaranie do sądu. Poza tym funkcjonariusze przeprowadzają przesłuchania i konfrontacje stron postępowania, wykonują oględziny miejsca, osób i rzeczy oraz dokonują okazania wizerunków osób i rzeczy. W ramach prowadzonych czynności przeprowadza się również przeszukania osób, pomieszczeń i zatrzymania rzeczy, dokonuje tymczasowego zajęcia przedmiotów w celu zabezpieczenia ewentualnego ich przepadku, a także powołuje biegłych w celu wydania opinii.

Czynności wyjaśniające mogą być prowadzone w dwóch trybach: zwyczajnym i szczególnym. Czynności w zwyczajnym trybie prowadzone są w pełnym zakresie, w celu ustalenia czy istnieją podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie, oraz zebrania danych niezbędnych do jego sporządzenia; Podejmowane są w miarę możliwości na miejscu popełnienia czynu bezpośrednio po jego ujawnieniu, a zakończone powinny być w ciągu miesiąca od ich podjęcia.¹⁸ Istotnym z punktu widzenia praktyki jest fakt, że trzydziestodniowy termin zakończenia czynności jest terminem instrukcyjnym i jego przekroczenie nie rodzi negatywnych skutków procesowych.

Czynności wyjaśniające w trybie szczególnym, to czynności niecierpiące zwłoki, prowadzone w sprawach o wykroczenia ścigane na wniosek pokrzywdzonego (np. uszkodzenie mienia¹⁹), a także w przypadku, gdy sprawca korzysta z uchylanego immunitetu²⁰. Zmierzają one do zabezpieczenia śladów i dowodów oraz ustalenia, czy takie żądanie będzie złożone

¹⁸ Tamże, art. 54 § 1.

¹⁹ Kodeks wykroczeń..., art. 124 § 1.

²⁰ R. Kupiński, M. Gałązka, I. Nowicka *Tablice...*, dz. cyt., s. 94.

lub zezwolenie będzie wydane. W trybie szczególnym prowadzone są również czynności w niezbędnym zakresie, tzn. takie, które podejmowane są niezwłocznie po ujawnieniu wykroczenia na potrzeby postępowania mandatowego oraz na wniosek innych oskarżycieli publicznych, mających prawo do złożenia wniosku o ukaranie, ale nieposiadających uprawnień do ich prowadzenia (np. rzecznicy praw konsumentów, Państwowa Inspekcja Pracy). Dodatkowo, czynności w trybie szczególnym, jako czynności uzupełniająco-sprawdzające prowadzone są na polecenie sądu w terminie i zakresie określonym jego poleceniem, a także na polecenie prokuratora mogącego prowadzić czynności wyjaśniające we własnym zakresie i posiadającego jednocześnie prawo do nadzorowania czynności zleconych Policji²¹.

Środki Policji do ingerowania w konstytucyjne prawa i wolności człowieka

Prawidłowy przebieg i skuteczność postępowania w sprawach o wykroczenia zapewniają środki przymusu. Ich użycie ma na celu stworzenie odpowiednich możliwości wykonywania czynności procesowych, a ich rodzaj i forma uzależnione są od konkretnych zadań, których realizację mają zagwarantować. Środki przymusu wykorzystywane są przy poszukiwaniu, uzyskiwaniu i zabezpieczeniu dowodów, jako sposób zabezpieczenia osoby obwinionego dla wymiaru sprawiedliwości, w celu zapewnienia stawiaennictwa osób wezwanych i wypełnienia przez nie wszystkich procesowych obowiązków, a także w celu utrzymania powagi sądu. Środki przymusu opisane zostały w dziale VI ustawy kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia²².

Najbardziej dotkliwie ingerującym w prawa i wolności obywatelskie środkiem przymusu jest niewątpliwie zatrzymanie osoby. Zaznaczyć należy, że żaden z organów nie ma dowolności w stosowaniu instytucji zatrzymania, bowiem już Konstytucja RP²³ gwarantuje ograniczony czas zatrzymania,

²¹ J. Lewiński, *Komentarz do kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia*, Warszawa 2004, s. 158.

²² Kodeks postępowania..., art. 45-53.

²³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997, nr 78, poz.483, art. 41.

nia i wskazuje na inne, istotne obowiązki ciążące na organach wymiaru sprawiedliwości.

Zgodnie z art. 45 § 1 ustawy Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, Policja ma prawo krótkotrwale pozbawić wolności osobę ujętą na gorącym uczynku popełnienia wykroczenia lub bezpośrednio potem, jeżeli zachodzą podstawy do zastosowania wobec niej trybu przyspieszonego lub nie można ustalić jej tożsamości²⁴. Postępowanie przyspieszone stosuje się w przypadku, kiedy sprawcą wykroczenia jest osoba niemająca stałego miejsca zamieszkania lub stałego pobytu, oraz w stosunku do osób przebywających czasowo na terytorium RP, jeżeli istnieje uzasadniona obawa, że rozpoznanie sprawy w postępowaniu zwyczajnym nie będzie możliwe lub będzie znacznie utrudnione, wobec sprawców wykroczeń o charakterze chuligańskim i kiedy ustawa tak stanowi. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na fakt, że katalog osób, wobec których można zastosować instytucję zatrzymania, dotyczy sprawców wykroczeń nieposiadających stałego miejsca zamieszkania – nie zameldowania. Z kolei chuligański charakter czynu polega na umyślnym godzeniu w porządek lub spokój publiczny albo umyślnym niszczeniu mienia, jeżeli sprawca działa publicznie i w rozumieniu powszechnym bez powodu lub z oczywiście błędnego powodu, okazując przez to rażące lekceważenie podstawowych zasad porządku prawnego²⁵. Kolejna z wymienionych przesłanek zatrzymania osoby wynika z przepisów ustawy szczególnej, tj. Ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych²⁶, która za popełnienie wykroczeń w związku z odbywającą się imprezą masową przewiduje zastosowanie postępowania przyspieszonego. Co do zasady, zatrzymanie w wymienionych sytuacjach jest czynnością fakultatywną, jednak w praktyce w większości takich przypadków sprawca wykroczenia jest zatrzymywany. Ostatnią przesłanką do zatrzymania sprawcy wykroczenia jest brak możliwości ustalenia jego tożsamości, ponieważ nie posiada on przy sobie dokumentu tożsamości i nie ma na miejscu przeprowadzania czynności żadnej osoby, która mogłaby tę tożsamość potwierdzić.

²⁴ Kodeks postępowania..., art. 45§1.

²⁵ Kodeks wykroczeń..., art. 47 §5.

²⁶ Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych, Dz.U. 2009, nr 62, poz. 504, z późn. zm.

Osoba zatrzymana powinna być natychmiast zwolniona, kiedy ustanie przyczyna zatrzymania, upłynie maksymalny czas, na jaki sprawcę można było zatrzymać – nawet, jeśli przyczyna zatrzymania nadal istnieje oraz kiedy sąd uwzględni wniesione zażalenie na zatrzymanie uznając jego nielegalność lub bezzasadność.

Czas zatrzymania w zależności od podstawy jego zastosowania jest różny: w razie zastosowania postępowania przyspieszonego obejmuje czas niezbędny do doprowadzenia obwinionego na rozprawę i nie może być dłuższy niż 48 godzin, natomiast w przypadku braku możliwości ustalenia tożsamości sprawcy, obejmuje czas niezbędny na ustalenie danych personalnych, który nie może przekroczyć 24 godzin²⁷.

Policjant zatrzymujący osobę zobowiązany jest do poinformowania jej o przyczynie zatrzymania i pouczenia o przysługujących prawach. Zatrzymany ma prawo do żądania kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym, powiadomienia o zatrzymaniu osoby najbliższej i pracodawcy, wniesienia w terminie 7 dni do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zatrzymania zażalenia na zasadność, legalność i prawidłowość zatrzymania, a jeśli jest cudzoziemcem – ma prawo do kontaktu z właściwym urzędem konsularnym lub przedstawicielstwem dyplomatycznym. Ponadto zatrzymany ma prawo do wypowiedzenia się – co rodzi na zatrzymującym funkcjonariuszu obowiązek wysłuchania jego wypowiedzi oraz prawo do poddaniu się badaniu lekarskiemu.

Kolejnym środkiem przymusu pozwalającym na legalne wkroczenie w sferę konstytucyjnie gwarantowanych praw i wolności osobistych człowieka i nienaruszalności mieszkania jest wykrywcza czynność dowodowa w postaci przeszukania²⁸. Przeszukanie może zostać wykonane przez Policję w celu znalezienia i zatrzymania: przedmiotów mogących stanowić dowód w sprawie albo podlegających oględzinom lub podlegających zajęciu celem zabezpieczenia środka karnego o charakterze majątkowym, zabezpieczenia i zajęcia przedmiotów zagrożonych przepadkiem oraz w celu odtworzenia zaginionych bądź zniszczonych akt.

²⁷ Kodeks postępowania..., art. 46 §5.

²⁸ W. Jasińska, *Przeszukanie*, [w:] Komentarz do zarządzenia nr 323 KGP z dnia 26 marca 2008 r. w sprawie metodyki wykonywania przez Policję czynności administracyjno-porządkowych w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców, Nowicka I. (red.), Szczytно 2009, s. 89.

Funkcjonariusze Policji mogą przeszukiwać osoby oraz ich odzież i podręczne przedmioty, pomieszczenia mieszkalne i użytkowe oraz zamknięte, otwarte czy ogólnodostępne miejsca. Czynność taką mogą przeprowadzać na podstawie wydanego uprzednio postanowienia prokuratora lub sądu, oraz w przypadkach niecierpiących zwłoki – na podstawie legitymacji służbowej lub nakazu wystawionego przez kierownika jednostki. W ostatnim przypadku wymagane jest jej późniejsze zatwierdzenie przez prokuratora w terminie 7 dni od czasu wykonania. Zgodnie z Ustawą kodeks postępowania karnego²⁹, przeszukiwanie pomieszczeń mieszkalnych należy przeprowadzać w ciągu dnia w godz. 6.00-22.00, natomiast odstąpić od tej zasady można w przypadku kontynuowania czynności rozpoczętej we wskazanym przedziale czasowym albo kiedy zwłoka w przeprowadzeniu przeszukania groziłaby utratą przedmiotów poszukiwanych. Ograniczenia wprowadzone są ustawowo także w aspekcie przeszukania osób, tj. czynność taką powinna przeprowadzać w miarę możliwości osoba tej samej płci, przy czym odstępstwem jest tu zagrożenie utratą dowodów w przypadku zwłoki. Przed przystąpieniem do przeszukania policjant powinien wezwać osobę do wydania poszukiwanych przedmiotów. W przypadku odmowy może przystąpić do przeszukania.

Wydane bądź ujawnione w trakcie przeszukania przedmioty funkcjonariusz poddaje oględzinom, sporządza (jako załącznik do protokołu przeszukania) spis i opis rzeczy stanowiący pokwitowanie, a następnie zabiera je albo oddaje na przechowanie. Na postanowienie dotyczące przeszukania, zatrzymania rzeczy i w przedmiocie dowodów rzeczowych przysługuje zażalenie osobom, których prawa zostały naruszone; zażalenie na postanowienie wydane lub czynność dokonaną w postępowaniu rozpoznaje sąd rejonowy, w okręgu którego prowadzone jest postępowanie³⁰. W praktyce w sprawach o wykroczenia Policja zazwyczaj ogranicza swoje działania do przeprowadzenia kontroli osobistej będącej czynnością administracyjną, natomiast przeszukiwanie pomieszczeń wykonuje po uprzednio uzyskanym nakazie prokuratorskim.

Poza przeszukianiem w procedurze wykroczeniowej funkcjonuje również instytucja zajęcia i zabezpieczenia przedmiotów, która to może

²⁹ Kodeks postępowania karnego..., art. 221 §1.

³⁰ Kodeks postępowania karnego..., art. 236 §1.

nastąpić jedynie w kwestii rzeczy mogących podlegać przepadkowi. Na mocy kodeksu wykroczeń, przepadek obejmuje narzędzia (albo inne przedmioty) służące (lub przeznaczone) do popełnienia wykroczenia, a także przedmioty pochodzące bezpośrednio (lub pośrednio) z wykroczenia, których przepadek orzeka się, jeśli przepis szczególny tak stanowi³¹. W praktyce Policja najczęściej zatrzymuje narzędzia służące do popełnienia kradzieży sklepowych w postaci wyłożonych folią aluminiową plecaków czy toreb, farby służące do naniesienia graffiti czy przedmioty, których posiadanie jest zabronione, np. pałki teleskopowe. Organ dokonujący tymczasowego zajęcia przedmiotu powinien niezwłocznie sporządzić i przekazać do sądu wnioski o ukaranie bądź wnioski o wydanie postanowienia w przedmiocie wykonanej czynności. Zgodnie z ustawą kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia³² tymczasowe zajęcie upada, jeśli sąd w terminie 7 dni nie wyda postanowienia o zabezpieczeniu. Osobie, której prawa zostały naruszone przysługuje zażalenie na postanowienie sądu o zabezpieczeniu.

Kolejnym środkiem przymusu jest kara porządkowa nazywana także egzekucyjną, która ma na celu wymuszenie określonego zachowania się osób, na których ciążyą przewidziane prawem obowiązki w toku postępowania. Co do zasady kara ta wymusza obowiązek dowodowy, ale może mieć także charakter prewencyjny, np. nałożona za bezpodstawne uchylenie się biegłego od czynności z jednoczesnym powołaniem w takim charakterze innej osoby.³³ Kara nie ma charakteru kryminalnego, ponieważ nie jest nałożona w związku z popełnionym czynem zabronionym, ale związana jest z niedopełnieniem obowiązku procesowego. Istotną funkcją tego środka przymusu jest zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania i zapewnienie, żeby prowadzone ono było bez zbędnej zwłoki, w sposób ciągły, sprawny i zorganizowany.³⁴ Na mocy ustawy kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia karę porządkową można nałożyć na świadka, biegłego, tłumacza lub specjalistę, który nie stawiał się na wezwanie uprawnionego organu i nie usprawiedliwił przyczyny niestawiennictwa lub bez zezwolenia,

³¹ Kodeks wykroczeń..., art. 30 § 1.

³² Kodeks postępowania ..., art. 48 §2.

³³ T. Grzegorzcyk, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2009, s. 575.

³⁴ A. Sakowicz (red.), *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, www.sip.legalis.pl/documentview.seam?documentId=mjxw62zogi3damjxgy2dkmy&toCID=mjxw62zogi3damjxgy2dkmy&rowIndex=-1, (08.03.2018 r.).

samowolnie oddalił się z miejsca przeprowadzania czynności przed jej zakończeniem.³⁵ Karę można także nałożyć na osobę, którą zobowiązano do okazania albo wydania przedmiotu oględzin lub dowodu rzeczowego, a która to odmówiła wykonania obowiązku. Kara ta może być nałożona w kwocie od 50 do 1000 zł, a przypadku ponownego niezastosowania się do wezwania – w wysokości od 100 do 1500 zł.

Opisywany rodzaj środka przymusu nakładany jest w formie postanowienia przez organ Policji prowadzący czynności wyjaśniające. W przypadku dostatecznego usprawiedliwienia niewykonania obowiązku procesowego w terminie 7 dni od daty doręczenia lub ogłoszenia postanowienia, nałożoną karę należy uchylić, co oznacza, że usprawiedliwienie to jest specyficznym środkiem zaskarżenia będącym tzw. sprzeciwem. Zaznaczyć należy, że wskazany siedmiodniowy termin nie jest zawity, ponieważ usprawiedliwienie może mieć miejsce także np. przy wykonywaniu najbliższej czynności procesowej z udziałem osoby ukaranej.

Karę porządkową uchyła odpowiednio sąd lub organ przełożony (nie nadrzędny) nad organem nakładającym karę. W przypadku odmowy uchylenia kary wydawane jest postanowienie wraz z uzasadnieniem, na które to przysługuje zażalenie odpowiednio: na wydane przez sąd – do sądu odwoławczego, a na wydane przez organ przełożony – do sądu właściwego do rozpoznania sprawy³⁶.

W ramach postępowania w sprawach o wykroczenie możliwe jest także, niezależnie od nałożenia kary porządkowej, zarządzenie przymusowego doprowadzenia świadka, który nie stawił się na wezwanie bez usprawiedliwienia³⁷. Taki środek karny może zastosować oczywiście sąd właściwy do rozpoznania sprawy, ale również w przypadku prowadzenia czynności wyjaśniających – prokurator i właściwy sąd na wniosek Policji. Instytucja przymusowego doprowadzenia stosowana może być także w stosunku do obwinionego, ale tylko w przypadku jego nieusprawiedliwionego niestawiennictwa i uznania przez sąd, że stawiennictwo to było konieczne. Policja w ramach wykonywania zarządzenia doprowadzenia

³⁵ Kodeks postępowania ..., art. 49 § 1 - 5.

³⁶ Tamże, art. 51 § 3.

³⁷ Tamże, art. 50 § 1.

może zatrzymać obwinionego lub świadka na czas konieczny do jego wykonania, i co ważne, czynność ta nie podlega zaskarżeniu.

Poza tym, w przypadku nieusprawiedliwionej odmowy okazania lub wydania przedmiotu oględzin bądź dowodu rzeczowego możliwe jest zarządzenie jego odebrania przez Policję³⁸. Zarządzenie to wydawane jest w formie postanowienia, na które przysługuje zażalenie. Organ Policji może w ramach prowadzonych czynności wyjaśniających samodzielnie wydać takie postanowienie i w takim przypadku zatwierdzenie wykonania czynności przez prokuratora lub sąd jest zbędne.

Do katalogu środków przymusu zalicza się również zarządzenie o ustaleniu miejsca pobytu osoby podejrzanej o popełnienie wykroczenia³⁹. Zarządzenie takie wydawane jest przez sąd lub organ prowadzący czynności wyjaśniające w przypadku, kiedy miejsce pobytu takiej osoby pozostaje nieznane. W każdym przypadku obligatoryjnie czynność ta wykonywana jest na mocy ustawy przez Policję i wykonywana jest w oparciu o Zarządzenie nr pf 670/11 Komendanta Głównego Policji w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwań osób ukrywających się przed organami ścigania lub wymiaru sprawiedliwości będące dokumentem poufnym⁴⁰.

Rola oskarżyciela publicznego

Po zakończeniu czynności wyjaśniających i ustaleniu sprawcy wykroczenia oskarżyciel publiczny we własnym imieniu, ale w interesie publicznym (społecznym) wnosi i popiera oskarżenie wytoczone przez złożenie wniosku o ukaranie do sądu⁴¹.

Zgodnie z ustawą kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, oskarżycielem we wszystkich sprawach o wykroczenia jest Policja, chyba, że ustawa stanowi inaczej⁴². Zaznaczyć należy, że w każdej sprawie o wykroczenie wniosek o ukaranie może wnieść także prokurator, który staje się

³⁸ Kodeks postępowania..., art. 50 § 2.

³⁹ Tamże, art. 53.

⁴⁰ Zarządzenie nr 670/11 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 czerwca 2011 r. w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwań osób ukrywających się przed organami ścigania lub wymiaru sprawiedliwości, Dz. Urz. KGP 2011, nr 5, poz. 33.

⁴¹ T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia – komentarz*, Warszawa 2003, s. 123.

⁴² Kodeks postępowania..., art. 17 § 1.

wówczas oskarżycielem publicznym. Prokurator może także wstąpić do postępowania wszczętego na podstawie wniosku o ukaranie złożonego przez inny uprawniony organ wyłączając w obu przypadkach udział Policji. Ustawa określa także ograniczenia w zakresie konkretnych wykroczeń przeciwko prawom pracownika określonym w Kodeksie pracy, ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz innych czynów związanych z wykonywaniem pracy zarobkowej. W takich przypadkach oskarżycielem publicznym jest inspektor pracy, co oznacza, że organ Policji nie może występować w charakterze oskarżyciela publicznego. Poza Policją uprawnienia do oskarżania w sprawach o wykroczenia, ale tylko gdy w ramach swojego działania ujawniły wykroczenie, mają także organy administracji rządowej i samorządowej, organy kontroli państwowej i samorządu terytorialnego oraz strażę gminne (miejskie). Dodatkowo ustawodawca przewidział, że biorąc pod uwagę potrzebę ochrony dóbr szczególnie narażonych wykroczeniami, Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia uprawnnić do oskarżania również inne instytucje państwowe, samorządowe i społeczne. Instytucje te nie są jednak uprawnione do prowadzenia czynności wyjaśniających, o których realizację zwracają się do Policji⁴³. W takim przypadku organ Policji może po przeprowadzeniu czynności zwrócić materiały sprawy właściwej instytucji, która po złożeniu wniosku o ukaranie wchodzi w rolę oskarżyciela publicznego.

Istotną rolę Policji w opisywanej materii podkreśla również fakt, że może ona oskarżać nie tylko w sprawach, w których złożyła wniosek o ukaranie, ale również w sprawach skierowanych do sądu przez inny organ, gdy ten nie bierze udziału w postępowaniu lub nie realizuje tej funkcji prokurator.

Art. 18a ustawy kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia nakłada na oskarżyciela publicznego obowiązek uczestniczenia w rozprawie, kiedy w sprawie występuje obrońca osoby głuchej, niemej lub niewidomej oraz osoby, wobec której zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jej poczytalność⁴⁴. Natomiast zgodnie z Zarządzeniem nr 323 Komendanta Głównego Policji⁴⁵ zapewnia się udział oskarżyciela publicznego w rozprawie

⁴³ A. Sakowicz (red.), *Kodeks...* (08.03.2018 r.).

⁴⁴ Kodeks postępowania..., art. 18a.

⁴⁵ Zarządzenie nr 323..., § 72 ust. 2.

o czyny zawierające znaczny stopień społecznej szkodliwości, o wykroczenia popełnione przez sprawcę uprzednio karanego za podobne przestępstwo lub wykroczenie (jeżeli na tę okoliczność powoływał się przy sporządzaniu wniosku o ukaranie) i o czyny popełnione przez sprawcę będącego w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka. Funkcjonariusz pełniący rolę oskarżyciela publicznego powinien brać udział także w rozprawach o wykroczenia objęte postępowaniem przyśpieszonym, we wszystkich rozprawach, w których uczestniczy obrońca lub biegły powołany na wniosek Policji, a także w sprawach, w których przewiduje się orzeczenie środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów i takich, w których Policja wniosła środek odwoławczy.

Aktywny udział oskarżyciela publicznego daje możliwość sądowi wydania trafnego orzeczenia, zgodnego ze społecznym odczuciem sprawiedliwości. Funkcjonariusz występujący w tej roli powinien w sposób bezstronny określać charakter wykroczenia, osobowość sprawcy oraz społeczną szkodliwość czynu⁴⁶.

Jako czynna strona procesowa oskarżyciel publiczny posiada liczne uprawnienia. Na rozprawie, po swobodnej wypowiedzi przesłuchiwanego strona, ma prawo do zadawania im pytań uzupełniających, wyjaśniających i kontrolujących. Pytania uzupełniające dotyczą pominiętych przez stronę faktów bądź pozyskania nowych informacji, o których dotychczas nie było mowy. Pytania wyjaśniające zadawane są w celu doprecyzowania zeznań świadka czy biegłego lub wyjaśnień obwinionego, których wypowiedzi mogły być sformułowane w niejasny sposób. Pytania kontrolujące natomiast służą sprawdzeniu wiarygodności lub prawdziwości zeznań i wyjaśnień strony poprzez weryfikację posiadanych informacji uzyskanych za pomocą innych źródeł. Oskarżyciela publicznego, tak jak funkcjonariusza przesłuchującego strony w ramach prowadzonych czynności wyjaśniających, obowiązuje absolutny zakaz sugerowania odpowiedzi. Sąd może uchylić pytanie, jeśli uzna, że nie jest ono związane, bądź nie ma znaczenia dla sprawy.

Kolejnym uprawnieniem oskarżyciela, wynikającym z ustawy kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia jest możliwość składania

⁴⁶ D. Sochacki, *Podręcznik dla policjanta pełniącego funkcję oskarżyciela publicznego*, Słupsk 2013, s. 35.

wniosków dowodowych⁴⁷. Dowodem jest każdy dopuszczalny przez prawo środek służący dokonaniu takich ustaleń, czyli prowadzący do ustalenia okoliczności mających znaczenie dla rozstrzygnięcia⁴⁸. Przy składaniu wniosku należy wskazać jego oznaczenie, tzn. określić o jakie źródło lub środek chodzi, oraz okoliczności, które tego udowodnienia wymagają – czyli tezę dowodową, jaką za jego pomocą wnioskodawca chce wykazać. Najważniejszymi środkami dowodowymi są wyjaśnienia obwinionego, zeznania świadka, opinie biegłego, oględziny miejsca, rzeczy lub osoby, dokumenty i eksperyment procesowy. Wniosek dowodowy może być oddalony w ściśle określonych przypadkach⁴⁹: kiedy przeprowadzenie dowodu jest niedopuszczalne (np. przesłuchanie policjanta na okoliczność zeznań osoby, która aktualnie skorzystała z prawa do odmowy ich złożenia), gdy okoliczność, która ma być udowodniona nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia (dotyczy sytuacji niewątpliwych, dowodzących okoliczności niezwiązanych ze sprawą), w przypadku kiedy okoliczność, która ma być udowodniona, jest już udowodniona zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy (ze względu na szybkość postępowania nie przeprowadza się kolejnego dowodu potwierdzającego tę samą okoliczność). Wniosek dowodowy oddala się również, kiedy dowód jest nieprzydatny do stwierdzenia danej okoliczności (np. powołanie biegłego z innej dziedziny niż wymaga tego okoliczność), w przypadku gdy dowodu nie da się przeprowadzić (np. kiedy świadek wskazany we wniosku zmarł), a także kiedy wniosek dowodowy w oczywisty sposób zmierza do przedłużenia postępowania (np. przy powołaniu kolejnego biegłego nie wykazano, że złożona w sprawie opinia jest niewystarczająca).

Istotnym elementem udziału oskarżyciela publicznego w rozprawie jest zabranie przez niego głosu po zamknięciu przewodu sądowego. Mowa końcowa powinna spełniać funkcję analityczną, postulatywną i wychowawczą⁵⁰. W przemówieniu końcowym oskarżyciel publiczny podsumowując całość toczącego się postępowania, przedstawia swoje ostateczne stanowisko w sprawie, to znaczy określa czy nadal popiera złożony wniosek w całości lub części, czy też z niego rezygnuje. Funkcjonariusz ustosunkowuje się do

⁴⁷ Kodeks postępowania..., art. 39 § 1 i 2.

⁴⁸ T. Grzegorzcyk, J. Tylman, *Polskie...*, dz. cyt., s. 427.

⁴⁹ Kodeks postępowania karnego..., art. 170.

⁵⁰ R. Kupiński, M. Gałązka, E. Szafrńska, I. Nowicka, *Wybrane zagadnienia materialnego i procesowego prawa wykroczeń*, Szczytno 2009, s. 257.

wyjaśnień obwinionego, zeznań świadków i biegłych oraz innych przeprowadzonych dowodów i na tej podstawie wskazuje okoliczności łagodzące lub obciążające obwinionego. Na koniec mowy oskarżyciel wnosi o wymierzenie określonego rodzaju i wysokości kary oraz środka karnego. Wniosek ten opierać się musi na zasadach wymiaru kar, którymi kieruje się sąd podczas ich wymierzania.⁵¹ Oskarżyciel ma prawo do odstąpienia od popierania wniosku o ukaranie w przypadku ujawnienia okoliczności wskazujących na bezzasadność obwinienia bądź niedopuszczalność postępowania⁵². Na mocy ustawy kodeks wykroczeń, sąd wymierzając karę kieruje się swoim uznaniem, ocenia stopień społecznej szkodliwości czynu i bierze pod uwagę jej cele w obszarze oddziaływania społecznego a także cel zapobiegawczy i wychowawczy, który ma ona osiągnąć⁵³. W szczególności sąd ocenia rodzaj i rozmiar wyrządzonej szkody, stopień winy, pobudki, sposób działania i stosunek do pokrzywdzonego oraz warunki osobiste, majątkowe i rodzinne ukaranego. Ocenie sądu podlega przy wymierzaniu kary także sposób życia sprawcy przed popełnieniem wykroczenia i jego zachowanie po popełnieniu czynu. Oskarżyciel publiczny uprawniony jest także do złożenia środków zaskarżenia.

Dla zapewnienia zasady obiektywizmu, oskarżyciel publiczny podlega wyłączeniu z postępowania w przypadku, gdy sprawa dotyczy go bezpośrednio oraz kiedy jest małżonkiem, krewnym lub powinowatym strony, pokrzywdzonego lub ich obrońcy, pełnomocnika albo ustawowego przedstawiciela. Wyłączenie następuje również w przypadku, kiedy oskarżyciel był świadkiem czynu, brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia, wydał zaskarżone zarządzenie, bądź istnieje taka okoliczność, która mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie⁵⁴. Wyłączenie następuje na żądanie samego oskarżyciela, z urzędu a także na wniosek strony.

Funkcjonariusz występujący w charakterze oskarżyciela publicznego powinien przestrzegać zasady obiektywizmu, co skutkuje badaniem i uwzględnianiem wszystkich okoliczności przemawiających na korzyść

⁵¹ A. Kalisz, *Obowiązki i uprawnienia policjanta uczestniczącego w rozprawie w charakterze oskarżyciela publicznego*, [w:] Komentarz do zarządzenia nr 323 KGP..., s. 180.

⁵² Kodeks postępowania..., art. 5 § 1.

⁵³ Kodeks wykroczeń..., art. 33 §1-2.

⁵⁴ Kodeks postępowania..., art. 19 § 1-2.

i niekorzyść obwinionego. Policjant, biorąc pod uwagę cele społeczno-wychowawcze i przepisy prawa, działa w interesie publicznym i ma wpływ na wymiar kar i środków karnych. Oskarżyciel powinien odpowiednio przygotować się do rozprawy, zaplanować swoje działanie w postępowaniu i mowę oskarżycielską wraz z określeniem wysokości i wymiaru kary jakiej będzie żądał, bowiem to na nim właśnie ciąży obowiązek udowodnienia zarówno winy jak i sprawstwa obwinionego⁵⁵. Warto również zaznaczyć, że oskarżycielem publicznym nie jest Policja, a organ Policji, wobec czego jego obowiązki może pełnić komendant bądź reprezentujący go na podstawie decyzji administracyjnej funkcjonariusz. Policjant pełniący rolę oskarżyciela publicznego musi legitymować się potwierdzeniem ukończenia kursu specjalistycznego z tego zakresu.

Podsumowanie

Analiza aktów normatywnych, literatury i danych statystycznych pozwala na stwierdzenie, że Policja, w porównaniu z innymi uprawnionymi organami, posiada największy zakres kompetencji w zakresie zapobiegania, wykrywania i zwalczania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców. Formacja ta posiada pełne uprawnienia do samodzielnego prowadzenia czynności wyjaśniających, jest organem mandatowym, uprawnionym do zatrzymania osoby, wykonującym polecenia sądu i prokuratury i, przede wszystkim, podstawowym oskarżycielem publicznym posiadającym prawo do występowania z wnioskiem o ukaranie do sądu.

Skalę zagrożeń czynami wykroczeniowymi obrazują dane statystyczne uzyskane z Gabinetu Informacji Publicznej Komendy Głównej Policji,⁵⁶ z których wynika, że w roku 2015 na terenie całego kraju funkcjonariusze Policji ujawnili aż 8 091 956 czynów wykroczeniowych, skierowali 451 399 wniosków o ukaranie do sądów i zastosowali postępowanie mandatowe w 5 524 854 przypadkach.

⁵⁵ D. Sochacki, *Podręcznik dla...*, dz. cyt., s. 35.

⁵⁶ Dane uzyskane na podstawie dostępu do informacji publicznej z Gabinetu Informacji Publicznej Komendy Głównej Policji (09.03.2018 r.).

Bibliografia

Baj D., Bober D., *Kary i środki karne na gruncie kodeksu karnego i kodeksu wykroczeń*, Legionowo 2012.

Bojarski M., Świda Z., *Podstawy materialnego i procesowego prawa o wykroczeniach*, Wrocław 2002.

Bojarski T., Michalska-Warias A., Piórkowska-Flieger J., Szwarczyk M., *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Warszawa 2011.

Enerlich M., Nowicka I., Kupiński R., Szafrąńska E., Gałązka M., *Nowe instytucje prawne w kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia z 2001 r.*, Szczytno 2001.

Gałązka M., Komentarz do Zarządzenia 323 KGP z dnia 26 marca 2008r. w sprawie metodyki wykonywania przez Policję czynności administracyjno-porządkowych w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców, Szczytno 2009.

Gałązka M., Sadło A., *Postępowanie mandatowe*, Szczytno 2009.

Gardocki L., *Prawo karne*, Warszawa 2011.

Grzegorzczak T., *Kodeks postępowania w sprawach wykroczenia – komentarz*, Warszawa 2003.

Grzegorzczak T., Tylman J., *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2009.

Kalisz A., Gałązka M., *Prawo wykroczeń przepisy części szczególnej kodeksu wykroczeń Tablice pogłądowe*, Szczytno 2008.

Kalisz A., *Obowiązki i uprawnienia policjanta uczestniczącego w rozprawie w charakterze oskarżyciela publicznego*, [w:] I. Nowicka (red.), Komentarz do zarządzenia nr 323 KGP z dnia 26 marca 2008 r. w sprawie metodyki wykonywania przez policję czynności administracyjno-porządkowych w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców, Szczytno 2009.

Kotowski W., *Kodeks wykroczeń komentarz*, Toruń 2004.

Kotowski W., *Uprawnienia Mandatowe*, Warszawa 2011.

Kupiński R., Gałązka M., Szafrąńska E., Nowicka I., *Wybrane zagadnienia materialnego i procesowego prawa wykroczeń*, Szczytno 2005.

Lewiński J., *Komentarz do kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia*, Warszawa 2011.

Lis M., Mańko-Czajka A., *Środki oddziaływania wychowawczego stosowane wobec sprawcy wykroczenia*, Legionowo 2013.

Mańko-Czajka A., *Postępowanie przyspieszone w sprawach o wykroczenie*, Legionowo 2014.

Marek A., *Prawo wykroczeń (materialne i procesowe)*, Warszawa 2004.

Nowicka I. (red.), *Reakcja Policji na popełnione wykroczenia*, Szcztytno 2008.

Powiecki J., *Wybrane zagadnienia z zakresu zmian w procedurze wykroczeniowej dla policjantów przewencji i ruchu drogowego*, Piła 2015.

Rychel M., *Zmiany w prawie wykroczeń*, [w:] Powiecki J., *Wybrane zagadnienia z zakresu zmian w procedurze wykroczeniowej dla policjantów przewencji i ruchu drogowego*, Piła 2015.

Sochacki D., *Środki oddziaływania wychowawczego, postępowanie mandatowe zasady postępowania i dokumentowania czynności*, Słupsk 2014.

Śrubka M., D. Kordczuk, A. Przybylski, *Policjant jako oskarżyciel publiczny w sprawach o wykroczenia*, wydawnictwo, Legionowo 2015.

Artykuły w czasopismach

Pikulski S., *Działania operacyjne Policji*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy”, 1996, nr 2.

Strony internetowe

A. Sakowicz (red.), *„Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz”*, System Informacji Prawnej Legalis, www.legalis.pl (08.03.2018 r.).

Akty prawne

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r., Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483.

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, Dz.U.1990, nr 30, poz.179, z późn .zm.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz.U. 1997, nr 88, poz.553, z późn. zm.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, Dz.U. 1997, nr 89, poz. 555, z późn. zm.

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń, Dz.U. 1971, nr 12, poz. 114, z późn. zm.

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, Dz.U. 2001, nr 106, poz. 1148, z późn. zm.

Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, Dz.U. 1966, nr 24, poz. 151 z późn. zm.

Zarządzenie nr 670/11 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 czerwca 2011 r. w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwań osób ukrywających się przed organami ścigania lub wymiaru sprawiedliwości, Dz. Urz. KGP 2011, nr 5, poz. 33).

Zarządzenie nr 768 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 sierpnia 2007 r. w sprawie form i metod wykonywania zadań przez policjantów pełniących służbę patrolową oraz koordynacji działań o charakterze prewencyjnym, Dz. Urz. KGP nr 15, poz. 119 z późn. zm.

Zarządzenie nr 528 Komendanta Głównego Policji z dnia 6 czerwca 2007 r. w sprawie form i metod wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika rewiru dzielnicowych, Dz. Urz. KGP nr 12 poz. 95 z późn. zm.

Zarządzenie nr 609 Komendanta Głównego Policji z dnia 25 czerwca 2007 r. w sprawie sposobu pełnienia służby na drogach przez policjantów, Dz. Urz. KGP nr 13 poz. 100 z późn. zm.

Zarządzenie nr 323 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2008 r. w sprawie metodyki wykonywania przez Policję czynności administracyjno-porządkowych w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców, Dz. Urz. KGP nr 9, poz. 48, z późn. zm.